Україна дипломатична

НАУКОВИЙ ЩОРІЧНИК

Випуск перший

Упорядники

Борис Гуменюк, Павло Кривонос,
Сергій Грабар, Анатолій Денисенко

Київ - 2000

УКРАЇНА ДИПЛОМАТИЧНА

НАУКОВИЙ ЩОРІЧНИК

Видається з листопада 2000 року

ВИПУСК ПЕРШИЙ

Засновники:

Дипломатична академія
при Міністерстві закордонних справ України

Генеральна дирекція
по обслуговуванню іноземних представництв
Київської міської державної адміністрації

Історичний клуб "Планета"

Головний редактор
кандидат історичних наук ***Анатолій Денисенко***

Перший заступник головного редактора
Сергій Грабар

Заступник головного редактора
доктор історичних наук ***Борис Гуменюк***

Заступник головного редактора
доктор історичних наук ***Віталій Чишко***

Відповідальний секретар
Павло Орленко

ЗМІСТ

Володимир Яловий. Слово до читачів 4

НАШІ ПУБЛІКАЦІЇ

Борис Гуменюк. Перші кроки Дипломатичної академії 7
Павло Кривонос. З турботою про іноземні місії 22

ДИПЛОМАТІЯ В ОСОБАХ

Віталій Чишко. Важливий атрибут цивілізованої нації 28
ДИПЛОМАТИЧНЕ ЖИТТЯ В ІЛЮСТРАЦІЯХ 33

ПОСЛИ УКРАЇНИ В ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ

Республіка Австрія. *Володимир Огризко* 50
Азербайджанська Республіка. *Борис Алексенко* 51
Алжирська Народна Демократична Республіка.
Михайло Дашкевич 52
Королівство Бельгія. *Володимир Хандогій* 53
Республіка Білорусь. *Анатолій Дронь* 54
Республіка Болгарія. *Вячеслав Похвальський* 55
Ватикан. *Ніна Ковальська* 56
Сполучене Королівство Великобританії і Північної Ірландії.
Володимир Василенко 57
Соціалістична Республіка В'єтнам. *Ростислав Білодід* 58
Республіка Вірменія. Олександр Божко 59
Республіка Гвінея. Іван Шевченко 60
Грецька Республіка. Юрій Сергєєв 61
Грузія. Степан Волковецький 62
Естонська Республіка. *Микола Макаревич* 63
Держава Ізраїль. *Дмитро Марков* 64
Ісламська Республіка Іран. *Костянтин Морозов* 65
Королівство Іспанія. *Олександр Тараненко* 66
Італійська Республіка. *Борис Гудима* 67
Республіка Казахстан. *Євген Карташов* 68
Канада. *Юрій Щербак* 69
Китайська Народна Республіка. *Ігор Литвин* 70
Республіка Корея. *Михайло Резник* 71
Латвійська Республіка. *Віктор Михайловський* 72
Литовська Республіка. *Валентин Зайчук* 73
Велика Соціалістична Народна Лівійська Арабська Джамахірія.
Олексій Рибак 74

Республіка Молдова. *Іван Гнатишин* 75
Королівство Марокко. *Юрій Малько* 76
Федеративна Республіка Німеччина. *Анатолій Пономаренко* 77
Республіка Польща. *Дмитро Павличко* 78
Російська Федерація. *Микола Білоблоцький* 79
Румунія. *Ігор Харченко* 80
Сирійська Арабська Республіка. *Євген Микитенко* 81
Словацька Республіка. *Юрій Рилач* 82
Сполучені Штати Америки. *Костянтин Гришенко* 83
Турецька Республіка. *Олександр Моцик* 84
Туркменистан. *Вадим Чупрун* 85
Угорська Республіка. *Орест Климпуш* 86
Республіка Узбекистан. *Анатолій Касьяненко* 87
Фінляндська Республіка. *Ігор Подолєв* 88
Постійний представник України при Раді Європи (м. Страсбург, Франція). *Олександр Купчишин* 89
Республіка Хорватія. *Анатолій Шостак* 90
Чеська Республіка. *Сергій Устич* 91
Швейцарська Конфедерація. *Євген Бершеда* 92
Королівство Швеція. *Олександр Сліпченко* 93
Союзна Республіка Югославія. *Володимир Фуркало* 94
Представник України при Європейських Співтовариствах (Європейському Союзі) в Королівстві Бельгія. *Роман Шпек* 95

ІНОЗЕМНІ ПОСЛИ В УКРАЇНІ

Республіка Австрія. *Клаус Фаб'ян* 97
Азербайджанська Республіка. *Назім Гусейн-огли Ібрагімов* 98
Алжирська Народна Демократична Республіка. *Шеріф Шихі* 99
Аргентинська Республіка. *Мігель Анхель Кунео* 100
Ісламська Держава Афганістан. *Саєд Махмуд Фарані* 101
Королівство Бельгія. *П'єр Дюбюіссон* 102
Республіка Білорусь. *Віталій Курашик* 103
Республіка Болгарія. *Александр Димитров* 104
Федеративна Республіка Бразилія. *Маріо Аугусто Сантос* 105
Ватикан. *Нікола Етерович* 106
Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії. *Роланд Гедлі Сміт* 107
Соціалістична Республіка В'єтнам. *Доан Дик* 108
Республіка Вірменія. *Грач Гамлікович Сілванян* 109
Грецька Республіка. *Дімітріс Контумас* 110
Грузія. *Малхаз Аміранович Чачава* 111
Королівство Данія. *Йорн Крогбек* 112
Естонська Республіка. *Тіїт Набер* 113

Арабська Республіка Єгипет. *Омар Ель-Фарук Хассан* 114
Держава Ізраїль. *Анна Азарі* 115
Республіка Індія. *Відья Бушан Соні* 116
Республіка Індонезія. *Где Арса Каджар* 117
Ісламська Республіка Іран. *Ахмад Садег-Бонаб* 118
Королівство Іспанія. *Фернандо Хосе Белльйосо Фернандес* 119
Італійська Республіка. *Іоланда Брунетті Гетц* 120
Казахстан. *Равіль Тажигарієвич Чердабаєв* 121
Канада. *Дерек Фрейзер* 122
Киргизька Республіка. *Жумагул Сааданбекович Сааданбеков* 123
Китайська Народна Республіка. *Лі Гобан* 124
Республіка Корея. *Джанг Шин* 125
Республіка Куба. *Хосе Діонісіо Пераса Чапо* 126
Держава Кувейт. *Халет Мутлак Заед Аль-Дуейлах* 127
Латвійська Республіка. *Петеріс Вайварс* 128
Литовська Республіка. *Вітаутас Пятрас Плєчкайтіс* 129
Республіка Македонія. *Владо Блажевскі* 130
Королівство Марокко. *Мохамед Азгар* 131
Республіка Молдова. *Олексій Андрієвскі* 132
Федеративна Республіка Нігерія. *Альфред Джон Нанна* 133
Королівство Нідерландів. *Онно Хаттінга Ван'т Сант* 134
Федеративна Республіка Німеччина. *Дітмар Гергард Штюдеманн* 135
Королівство Норвегії. *Андерс Хельсет* 136
Ісламська Республіка Пакистан. *Шамун Алам Хан* 137
Південно-Африканська Республіка. *Деларей Ван Тондер* 138
Республіка Польща. *Єжи Бар* 139
Португальська Республіка. *Антоніу де Фаріа і Майа* 140
Російська Федерація. *Іван Павлович Абоїмов* 141
Румунія. *Александр Корня* 142
Словацька Республіка. *Василь Грівна* 143
Сполучені Штати Америки. *Карлос Паскуаль* 144
Республіка Туреччина. *Альп Караосманоглу* 145
Туркменистан. *Аман-Гельди Байрамов* 146
Угорська Республіка. *Янош Кішфалві* 147
Республіка Узбекистан. *Шамансур Шахалілович Шахалілов* 148
Республіка Фінляндія. *Тімо Юхані Репо* 149
Французька Республіка. *Паскаль Фієскі* 150
Республіка Хорватія. *Мар'ян Комбол* 151
Чеська Республіка. *Йозеф Врабець* 152
Швейцарська Конфедерація. *Жан-Франсуа Каммер* 153
Королівство Швеція. *Свен Улоф Оке Петерсон* 154
Союзна Республіка Югославія. *Раде Філіпович* 155
Японія. *Хітоші Хонда* 156
Представництво Європейської Комісії в Україні. *Андре Ванавербек* 157

З ВІДСТАНІ СТОЛІТЬ

Сергій Грабар. Міжнародні зв'язки Київської Русі 158
Олександр Кучерук. Династичні шлюби 169
Володимир Сергійчук. Дипломатичні зносини Богдана Хмельницького 200

ДИПЛОМАТИ ПРО ДИПЛОМАТІВ ТА ДИПЛОМАТІЮ

Фрагменти із спогадів часів УНР 283
Дмитро Дорошенко. Як починалася українська дипломатія 285
Надія Суровцова. Гетьманський ранок 296
Євген Лукасевич. Швейцарські перипетії 302
Юліан Налисник. Робота не пішла на марне 307
Герман Гуммерус. Повіренний у справах 310
Арнольд Марголін. На берегах туманного Альбіону 315
Дмитро Левицький. Дипломатичні маневри на данському терені 320
Володимир Ляхоцький. Іван Огієнко та закордонні установи УНР 326

СЛОВО ІНОЗЕМНИМ ДИПЛОМАТАМ

Ойвінд Нордслеттен. Із варяг у кияни 344
Роберт Серрі. Виникає відчуття, що я на порозі чогось нового 348

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ

Олександр Скрипнюк. Правове забезпечення основ зовнішньої політики України на сучасному етапі державотворення 351
Володимир Шкляр. Мас-медіа України у міжнародному інформаційному просторі 387

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

Анатолій Денисенко. На перехресті епох. До п'ятиріччя Міжнародного історичного клубу "Планета" 395
Павло Орленко. Вікно у світ. До 40-річчя товариства "Україна" 410

НАШІ ПУБЛІКАЦІЇ

Борис ГУМЕНЮК

Перші кроки Дипломатичної академії

Народився 1953 року в смт Муровані Курилівці на Вінничині. Закінчив Київський університет ім. Т. Шевченка, факультет міжнародних відносин та міжнародного права, доктор історичних наук, професор, ректор Дипломатичної академії при МЗС України. Має ранг Надзвичайного і Повноважного Посла. Автор (співавтор) ряду монографій з питань міжнародних відносин, понад 70 статтей та методичних розробок.

Організаційно-методичні засади

Дипломатичну академію України засновано Указом Президента держави Л.Д.Кучми від 30 травня 1995 року та Постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 1996 року «Про Дипломатичну академію України при Міністерстві закордонних справ України».

Загальне керівництво роботою академії здійснює Наглядова рада, утворена Розпорядженням Президента України від 31 січня 1996 року. До її складу входять представники МЗС, Адміністрації Президента, Кабінету Міністрів, Комітету України у закордонних справах та зв‘язках з СНД, Міністерства освіти, Міністерства зовнішньоекономічних зв’язків торгівлі та ряду інших державних структур.

Практична діяльність цього навчального закладу в системі органів зовнішніх зносин України розпочалася 2 вересня 1996

року, базуючись на кращих кадрових, науково-методичних, інтелектуальних здобутках української школи підготовки фахівців-міжнародників, започаткованої ще в 1944 році Київським Державним університетом ім. Тараса Шевченка та рядом академічних інститутів української академії наук[1].

У 1998 році Академія пройшла державну акредитацію в Міністерстві освіти України, за ухвалою якої затверджено спеціальність «Магістр зовнішньої політики».

Основними завданнями в діяльності Дипломатичної академії є:

— підготовка на базі вищої освіти, перепідготовка та підвищення кваліфікації дипломатичних і консульських працівників в системі МЗС, а також фахівців інших державних органів, що працюють в галузі зовнішніх зносин України та для роботи в міжнародних організаціях;

— підготовка за контрактами для потреб недержавних структур різних форм власності;

— здійснення науково-дослідних робіт в галузі міжнародних зносин, зовнішньої політики та дипломатії;

— вивчення слухачами досвіду зовнішньої політики, дипломатичної і консульської служби України та іноземних держав, міжнародно-правових проблем, засвоєння дипломатичного протоколу.

Відповідно до покладених на неї завдань Дипломатична академія:

— розробляє базові вимоги до освітнього та професійного рівня працівників центрального апарату МЗС, дипломатичних і консульських представництв за кордоном, спеціалістів для роботи в міжнародних організаціях та державних органах, що займаються питаннями зовнішніх зносин України, здійснює перевірку їх професійної підготовки, тестування, атестації;

— визначає зміст, методи, форми і засоби навчального процесу;

— готує і видає підручники, навчальні посібники та науково-методичні розробки за профілем академії;

— проводить за договорами з підприємствами, установами та організаціями наукові дослідження з актуальних проблем теорії і практики міжнародних зносин, міжнародного права, дипломатичної і консульської служби та з інших питань, включених до планів наукової роботи Академії.

Отже, головне завдання Дипломатичної академії, що випли-

ває з Указу Президента "Про Положення про дипломатичну службу в Україні" — готувати висококваліфікованих спеціалістів, які б забезпечували ефективну роботу дипломатичної та консульської служб в системі Міністерства закордонних справ України та інших державних органах зовнішніх зносин України.

Методичне обгрунтування та пояснення змісту, форм і методів навчального процесу з метою його найефективнішої орієнтації на підготовку висококваліфікованих фахівців у сфері дипломатії та зовнішньополітичної діяльності держави закладене в «Концепції підготовки магістрів зовнішньої політики в Дипломатичній академії України при Міністерстві закордонних справ України в 1999—2004 рр.»

Основні принципи концепції:

— функціональна академічна підготовка;

— комплексне поєднання дисциплін загальноосвітньої та фундаментальної професійної підготовки;

— ефективна організація навчальної та науково-дослідницької діяльності слухачів;

— розширення та удосконалення ефективності практики слухачів;

— розширення та підвищення результативності практичної роботи слухачів;

— удосконалення навчально-виховної роботи;

— цільова система підготовки фахівців за державним замовленням, юридичних осіб недержавного сектору.

Освітньо-кваліфікаційний рівень фахівців у Дипломатичній академії підтверджується званням магістра за спеціальністю — "зовнішня політика". Кваліфікація магістра у сфері зовнішньої політики передбачає підготовку слухачів за двома спеціальностями: зовнішня політика та дипломатія; право зовнішніх зносин.

Магістр зовнішньої політики — це висококваліфікований фахівець, грунтовно підготовлений до практичної дипломатичної діяльності. Профіль підготовки його визначається освітньо-професійною програмою спеціальності.

Магістр має вирішувати науково-практичні та аналітичні завдання, пов'язані з забезпеченням зовнішньополітичної діяльності, зміцненням авторитету своєї держави на світовій арені; володіти не менш як двома іноземними мовами.

Успішна державна атестація на ступінь магістра дозволяє відповідному фахівцеві обіймати вищу, ніж до вступу в Дипло-

матичну академію, посаду в структурних підрозділах міністерств, установ та організацій, які здійснюють зовнішньополітичні, науково-технічні та культурні зв'язки з зарубіжними країнами, в органах державної влади та управління, а також викладацькі посади у вищих навчальних закладах III—IV рівнів акредитації[2].

Реалізація концепції підготовки магістрів зовнішньої політики потребує здійснення комплексу заходів організаційного, інформаційного, наукового, методичного, матеріально-технічного, фінансового та кадрового забезпечення.

Перебіг навчального процесу

Навчання в Академії провадиться за денною формою, організовується за державним контрактом (замовленням) і за договорами між Академією та замовниками (цільова підготовка). Термін навчання в Академії — 24 місяці.

На навчання до Академії за державним контрактом (замовленням) приймаються громадяни України віком до 40 років, які мають вищу освіту, стаж роботи в системі МЗС не менше, як два роки, в інших державних органах — не менше як три роки і за своїми посадовими обов'язками займаються питаннями зовнішніх відносин України.

На час навчання в Академії, слухачі, зараховані за державним контрактом, забезпечуються стипендією в розмірі середньої заробітної плати за попереднім місцем роботи. Слухачам з інших міст надається гуртожиток.

Навчальний процес в Дипломатичній академії організований і проводиться згідно з вимогами до навчального процесу в вузах ІУ рівня акредитації. Найпоширенішими формами навчального процесу, крім лекційних курсів, є практичні заняття, круглі столи, ролеві ігри, семінари, диспути тощо.

Керівним органом, що спрямовує життєдіяльність ДАУ в усіх сферах, виступає Вчена рада вищого навчального закладу, створена в 1997 році. В її складі 11 осіб (4доктори наук та 5 кандидатів наук).

За її рекомендацією на підставі ухвали Атестаційної колегії Міністерства освіти України № 4—3—9/2 від 23.10.1997 року викладачам Академії надаються вчені звання "доцент" і "профе-

сор" (у 1998 році докторові історичних наук Ткаченку В.М. присвоєно вчене звання "професор").

Під керівництвом ректорату та Вченої ради ДАУ в навчальному закладі працюють дві кафедри: кафедра зовнішньої політики та міжнародного права й кафедра іноземних мов. Їх очолює доц. Тупчієнко Л.С. і Шпак Н.А.

Усього роботу Академії у 1998/1999 навчальному році забезпечують 62 викладачі, з них 13 докторів наук, 32 кандидати наук.

ДАУ при МЗС України постійно працює над зміцненням свого кадрового потенціалу. (З 43 викладачів кафедри зовнішньої політики та міжнародного права — 4 штатні, а з 19 викладачів кафедри іноземних мов — 7 штатних).

Усі дисципліни, що викладаються в Академії, забезпечені тематичними планами, програмами та навчально-методичними матеріалами. З багатьох предметів викладачі підготували тексти лекцій, що друкуються і роздаються слухачам. Так, завідувач кафедри зовнішньої політики та міжнародного права доцент Тупчієнко Л.С. і доцент цієї ж кафедри Хонін В.М. опублікували тексти лекцій своїх дисциплін. В Академії видається "Вісник Дипломатичної академії", опубліковано 3 навчальні посібники, 2 монографії, близько 70 наукових статей, 35 науково-методичних розробок тощо.

У 1999—2005 роках передбачається видання підручників, навчальних посібників та курсів лекцій з нормативних дисциплін, авторських курсів.

Навчальний процес у Дипломатичній академії побудований за модульно-рейтинговою системою. Кожна дисципліна грунтується на тематичних блоках (модулях), а слухачі під час навчання повинні набрати певну кількість балів (рейтинг успішності). Така система дає слухачам змогу проаналізувати значно більший обсяг матеріалу, мобілізує навчальну дисципліну і забезпечує високу якість знань. Завдяки цьому скорочується непродуктивні витрати часу під час сесій, досягається економія по розрахунку годин, відведених для теоретичних курсів.

У Академії визначається не лише рівень успішності слухачів. Тут регулярно проводяться опитування по рейтингу викладання. Анкетування в період становлення дає поштовх для постійної роботи щодо вдосконалення навчальних планів, визначення найкращих курсів, пошуків викладачів вищої кваліфікації.

Відвідування занять в Академії обов'язкове[3].

Викладання іноземних мов

Підготовка магістрів у сфері зовнішньої політики включає в себе вільне володіння двома іноземними мовами.

Крім викладання мов, визнаних ООН як мови міжнародного спілкування, в Дипломатичній академії вивчаються мови відповідно до подальшої спеціалізації слухачів Дипломатичної академії за регіонами та країнами за замовленням МЗС України, інших центральних органів виконавчої влади.

Викладання іноземних мов у Дипломатичній академії підпорядковано підготовці магістрів зовнішньої політики, а також майбутній дипломатичній діяльності випускників.

Такий підхід передбачає налагодження зв'язків між кафедрою іноземних мов ДАУ та кафедрою іноземних мов ІМВКУ, Курсами іноземних мов МЗС України, забезпечення слухачів підручниками, аудіо- та відеоматеріалами, практичне застосування лінгафонних та інших технічних засобів навчання.

Вивчення іноземної мови забезпечується двома нормативними курсами (іноземна мова та теорія і практика перекладу), а також спецкурсами (країнознавство, дипломатичне листування тощо).

Вивчення другої іноземної мови на вибір розпочинається з другого семестру першого року навчання.

У міру розвитку Дипломатичної академії планується створити ще такі кафедри: дипломатичної та консульської служби; міжнародної інформації; порівняльного правознавства. У 1998 році в Академії здійснено перший випуск магістрів зовнішньої політики. Всього Академію закінчило 42 особи, з них 18 — з відзнакою. Переважна більшість випускників (28) отримала роботу в системі МЗС України.

Щороку до Академії, згідно із затвердженними правилами прийому, приймається до 50 громадян України. Таким чином, загальна кількість слухачів нашого навчального закладу, враховуючи дворічний цикл навчання, коливається в межах 100 осіб.

Практичне навчання слухачів

Професійна практика слухачів Дипломатичної академії є важливою частиною підготовки магістрів у сфері зовнішньої політики, орієнтації їх на виконання завдань, які постануть перед ними у практичній роботі в сучасних політичних умовах.

Практика становить важливий складник навчального процесу в Дипломатичній академії поряд із комплексом теоретичних лекційних курсів, семінарів та інших активних форм навчання. Вона має на меті завершити фахову освіту й підготувати слухачів до виконання ними конкретних службових обов'язків. Цей вид навчального процесу включає: професійно-тематичну практику в центральному апараті МЗС та закордонних представництвах, відповідних органах державної влади й управління; практику зі стажуванням у вітчизняних і зарубіжних навчальних закладах, дослідних центрах та осередках, закордонних представництвах України, інших установах; а також переддипломну наукову практику для написання і захисту магістерських дисертацій.

Практика неодмінно повинна враховувати лінгвістичний аспект, даючи слухачеві змогу вдосконалити активне (усне і письмове) володіння іноземними мовами, водночас дозволяючи перевірити ступінь придатності до праці в іншомовному середовищі (переклад, переговори, документація).

Практика має індивідуальний характер і виходить з намірів МЗС щодо можливостей використання кожного окремого слухача на конкретній посаді, місці роботи й перспектив його кар'єри та наступного просування по службі. Вона тематично взаємопов'язана з підсумковою працею, яка захищатиметься на здобуття ступеня магістра зовнішньої політики.

Узвичаєною практикою в Академії стало стажування слухачів за кордоном. За ухвалою МЗС України в 1997 році 21 слухач Академії, а в 1998 — 13 слухачів відбули стажування в посольствах та представництвах нашої країни за кордоном. Набутий досвід та практика дозволили 15 слухачам обійняти відповідні посади в закордонних установах України після закінчення Академії.

Слухачі постійно мають нагоду відбувати короткотермінові стажування за кордоном: у Франції, Німеччині, Великій Британії, Іспанії, Швейцарії та США. Вони знайомляться з рівнем, методами та змістом підготовки дипломатів цих країн[4].

Підготовка фахівців — громадян зарубіжних країн та міжнародні зв'язки

Одним з важливих завдань діяльності Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України є підготовка фахівців для зарубіжних країн.

Всі іноземні громадяни проходять навчання або за міждержавними угодами України з країною, громадянами якої вони є, або на основі індивідуальних контрактів з відповідною оплатою за навчання.

Підготовка іноземних громадян здійснюється за такими напрямами:

— підготовка для вступу до ДАУ при МЗС України з обов'язковим вивченням української мови (до 1 року);

— підготовка магістрів з наданням другої вищої освіти за спеціальністю "зовнішня політика" із відповідною спеціалізацією.

Варто наголосити, що з самого початку своєї діяльності Дипломатична академія стала відкритим міжнародним навчальним закладом. Так, серед першого набору слухачів є представниця МЗС Киргистану, досвідчений дипломат Абдираїмова Р.А., яку було призначено заступником міністра закордонних справ Киргизької Республіки. Безперечно, такому високому призначенню сприяла дипломатична освіта, отримана нею в Академії.

Є всі підстави твердити, що підготовка дипломатичних кадрів для іноземних держав стає одним з приоритетних напрямів роботи Академії[5].

Міжнародні контакти Дипломатичної академії розвиваються, насамперед, в межах міжурядових угод України про підготовку національних кадрів, а також на основі двосторонніх угод про співробітництво, що укладаються між Дипломатичною академією та відповідними закладами зарубіжних країн, науковими організаціями та фірмами.

Угодами передбачається взаємний обмін викладачами і студентами, проведення спільних науково-теоретичних конференцій, семінарів, виконання спільних проектів і програм, обмін науковою літературою, подання методичної і технічної допомоги, виділення стипендій кращим слухачам, тощо.

Такі угоди в 1996—1998 роках було підписано з Дипломатичними Академіями Росії, Казахстану, Єгипту, Хорватії з метою постійного обміну інформацією щодо методики навчання, проведення спільних наукових досліджень, обміну літературою та публікаціями. Так, для Дипломатичної академії МЗС Росії в 1998 році було дібрано та надіслано науково-методичну літературу для вивчення української мови, знайомства з українською історією, культурою, політичним життям.

Міжнародні зв'язки Дипломатичної академії із зазначених напрямів успішно розвиваються з відповідними навчальними закладами Російської Федерації, Німеччини, Кореї, Франції, Голандії, США, Австрії. Відкрилися можливості для розширення географії міжнародного співробітництва із зарубіжними партнерами у Швеції, Іспанії, Великобританії, Туреччині, Китаї, Японії.

Дипломатична академія України підтримує ділові контакти з багатьма дипломатичними представництвами закордонних держав у Києві. За останній час перед слухачами Академії виступили з лекціями голови посольств Німеччини, Хорватії, Великої Британії, Японії. Це дало унікальну нагоду слухачам та викладачам ДАУ отримувати з першоджерел інформацію про розвиток стосунків України з іншими державами.

Постійно практикується читання лекцій в Академії іноземними фахівцями з Канади, Німеччини, Франції, США, інших країн світу.

Плідні контакти налагоджено з державними та громадськими фундаціями різних країн. Серед них Товариство Карла Дуйсберга, Фонд Конрада Аденауера тощо. За допомогою Товариства Карла Дуйсберга щорічно організовуються виступи німецьких професорів та дипломатів в Академії, а групи слухачів беруть участь у ролевій грі та курсах мовної практики Дипломатичної школи МЗС ФРН у Бонні. З метою заохочення ТДК двічі на рік надає стипендії кращим слухачам Академії. У 1998/99 навчальному році було загалом виділено 3 стипендії у першому семестрі та 6 стипендій у другому семестрі на загальну суму 16200 німецьких марок.

Дипломатична академія України добре відома далеко за межами країни. Свідченням міжнародного визнання ДАУ є участь ректора, інших співробітників навчального закладу в численних міжнародних конференціях та симпозіумах з проблем світової дипломатії. ДАУ — засновник мережі підготовки дипломатів у рамках Центрально-Європейської Ініціативи. У 1997 році ДАУ при МЗС України стала членом міжнародної неурядової асоціації дипломатичних академій та інститутів міжнародних зносин Старого і Нового світу.

Широкі міжнародні зв'язки Дипломатичної Академії дозволили їй частково роз'язувати проблему матеріально-технічного забезпечення адміністративної та навчально-методичної діяль-

ності. В рамках прогам технічної допомоги з боку урядів Республіки Корея, ФРН та США Академія поповнила книжковий фонд бібліотеки, отримала легковий автомобіль, міні-АТС, офісне обладнання, лінгафонний кабінет, комп'ютерний клас.

Науково-дослідна робота Академії

Науково-дослідна робота професорсько-викладацького складу Академії є складовою частиною загально української наукової школи "Генезис та особливості сучасних міжнародних зносин".

Програма охоплює дослідження системи сучасних міжнародних зносин з таких напрямів: "Проблеми зовнішньополітичного забезпечення входження України до світового співтовариства наприкінці XX — на початку XXI сторіч" (спеціалізація — зовнішня політика та дипломатія) та "Міжнародне право і захист суверенітету української держави" (спеціалізація — право зовнішніх зносин).

Важливою формою науково-дослідної роботи стане проведення національних і міжнародних наукових та науково-практичних конференцій, симпозіумів, круглих столів з проблем міжнародних зносин і міжнародного права, порівняльного державотворення та політики нових незалежних націй. На базі Дипломатичної академії передбачено видання наукового збірника "Вісник Дипломатичної академії України".

Роль важливої ланки науково-дослідної роботи в Дипломатичній академії відіграє бібліотека, оснащена сучасними комп'ютерними та технічними засобами.

У 1998 році вийшов у світ «Науковий Вісник Дипломатичної академії України», в якому опубліковано результати основних дисертаційних положень з історичних, юридичних та політичних наук.

У 1997—1998 роках в Академії відбулися дві наукові конференції, а в березні 1998 року ДАУ при МЗС України разом з МЗС України та Інститутом стратегічних досліджень АН України організувала міжнародну науково-практичну конференцію «Геополітичне майбутнє України», матеріали якої опубліковані в однойменному науковому збірнику[6]. 10—11 грудня 1998 року Академія була співорганізатором VI Всеукраїнських читань, присвячених 50-річчю Загальної Декларації прав людини.

Слухачі Дипломатичної академії постійно беруть участь у науково-дослідній роботі шляхом участі в діяльності наукових проблемних груп на кафедрах, публікації наукових праць у "Віснику Дипломатичної академії", інших виданнях, зокрема у журналі "Політика і час", "Міжнародне право", тощо.

Підвищення кваліфікації кадрів дипломатичної служби України

Для підготовки висококваліфікованих кадрів дипломатичної служби країни конче потрібно мати відповідний кадровий потенціал[7].

Це завдання можна здійснити такими шляхами:

— залученням до навчальної, методичної та наукової роботи в Дипломатичній академії викладачів найвищої кваліфікації, науковців та фахівців- практиків з Національного університету імені Тараса Шевченка, Інституту міжнародних зносин при Національному університеті імені Тараса Шевченка, інших вузів, наукових установ, організацій, міністерств і відомств України;

— запрошенням до читання лекцій та проведення науково-дослідної роботи відомих вчених та фахівців зарубіжних країн на основі окремих угод про співробітництво між Дипломатичною академією та установами цих країн;

— організацією підготовки та підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу в Дипломатичній академії;

У Дипломатичній академії створюється система підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, яка передбачає:

— навчання в аспірантурі для здобуття наукового ступеня кандидата наук;

— навчання в докторантурі чи переведення на посаду старшого наукового співробітника для здобуття наукового ступеня доктора наук;

— надання відпусток викладачам для завершення дисертаційних робіт, підготовки підручників, навчальних посібників, нових курсів;

— планове стажування в інших вузах і наукових установах України, відповідних державних органах, зокрема Міністерстві закордонних справ;

— направлення для ознайомлення з системою підготовки кадрів дипломатичної служби в зарубіжних країнах;

— регулярне ознайомлення всіх викладачів, аспірантів, докторантів та співробітників Дипломатичної академії з новітніми інформаційними технологіями. Усе це спрямоване на забезпечення істотного оновлення кадрового потенціалу та створення необхідного резерву кадрів Дипломатичної академії.

З цією метою доцільно відкрити відділення підвищення кваліфікації кадрів, на якому на замовлення МЗС, інших міністерств і відомств України працівники дипломатичної служби України, інших державних органів сфери зовнішніх зносин проходитимуть навчання протягом 1 — 3 місяців з метою підвищення кваліфікації.

Програма підвищення кваліфікації передбачає набуття слухачами фахових знань за спеціальністю "зовнішня політика" із спеціалізаціями: історія міжнародних відносин та зовнішньої політики, право зовнішніх зносин з поглибленим вивченням спеціальних дисциплін для виконання дипломатичних та консульських функцій на найвищих посадових рівнях.

Система підвищення кваліфікації кадрів дипломатичної служби України передбачає застосування індивідуальних планів навчання з урахуванням побажань Управління кадрів МЗС України щодо кожного працівника, направленого на підвищення кваліфікації[8].

Матеріально-технічне та фінансове забезпечення

З самого початку свого існування Дипломатична академія України функціонує на базі Інституту міжнародних зносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою вул. Мельникова 36/1. Крім того, для проведення занять Академія використовує аудиторний фонд, який належить ІПК Академії державного управління при Президентові України та Інститутові журналістики Київського Національного Університету.

Матеріальна база ДАУ нині недостатня для повноцінного функціонування сучасного вузу IV рівня акредитації, не адекватна вимогам, що відповідають світовому рівню підготовки магістра зовнішньої політики в XXI сторіччі.

Відчутно бракує службових приміщень для розміщення адміністративних і навчальних підрозділів Академії, а відсутність власного аудиторного фонду часто ускладнює відповідну організацію навчального процесу.

Щоправда, розпорядженням Кабінету Міністрів України № 868-р від 02.11.1998 року Академії виділено приміщення в будинку за адресою: вул.Житомирська, 2. Це безумовно дасть змогу Академії, за умов постійного фінансування, з одного боку, перетворитися на навчальний заклад, спроможний готувати фахівців дипломатичної служби світового рівня, а з другого, повністю розгорнути свою адміністративно-штатну структуру.

Отримання власного приміщення за вказаною адресою дозволить Дипломатичній академії охопити інші рівні навчання, серед яких передбачається навчання адміністративно-технічного персоналу диппредставництв України за кордоном, перепідготовку та підвищення кваліфікації дипломатів за десятимісячним та тримісячним циклом навчання, відкриття Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, що працюють у сфері міждержавних зносин. Це відповідатиме виконанню Указу Президента України від 18 вересня 1996 року, в якому на МЗС України покладається завдання координувати діяльність органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин та контролювати належне виконання зобов'язань України, що випливають з міжнародних угод.

За весь час існування ДАУ не отримала достатніх бюджетних коштів для розвитку власної технічної бази.

За роки існування Академії фінансування в основному покривало витрати на зарплату співробітників та стипендію слухачам. Щодо виділення коштів на утримання установи, її розвиток, то воно не перевищувало 10% від потреб. Якщо з бюджету в 1997 році профінансовано лише виділених державою 55% коштів, то в 1998 році простежується тенденція зниження державного фінансування. Фінансування в 1998 році загальних потреб Дипломатичної академії було проведено в розмірі 31,6% від запланованих у єдиному кошторисі доходів та видатків закладу. З частини профінансованих коштів забезпечено потреби на виплату стипендії, на стажування слухачів у дипломатичних представництвах України за кордоном.

Затвердження базових положень має сприяти підвищенню ролі Дипломатичної академії в системі МЗС України як відом-

чого вищого навчального закладу IV рівня акредитації, що є головним освітнім, навчально-методичним та науково-практичним джерелом поповнення кадрової служби міністерства висококваліфікованими фахівцями[9].

Навчання в Дипломатичній академії та її закінчення мають розглядатися співробітниками МЗС як одна з найпрестижніших цілей в їх професійній біографії. Умови добору, підготовки та працевлаштування випускників Дипломатичної академії з числа рекомендованих на навчання зовнішньополітичним відомством, повинні неухильно стимулювати прагнення співробітників МЗС самовдосконалюватися, підвищувати свій практичний та теоретичний рівень.

Отримання рекомендації для навчання в Дипломатичній академії від Мандатної комісії МЗС України має розглядатися як один з найвищих ступенів заохочення та визнання професійних якостей і незаперечної перспективності щодо подальшої дипломатичної кар'єри співробітника МЗС[10]. В існуючій системі ротації кадрів у міністерстві закордонних справ Дипломатична академія повинна посісти чільне місце.

Як і в кожній науковій, навчальній установі, господарській корпорації чи політичній партії, і в нашій академії вся робота має сенс лише тоді, коли ця робота націлена, зорієнтована на перспективу. Для Дипломатичної академії України ця перспектива органічно виростає з перспектив нашої молодої суверенної держави, перспектив реформування нашого суспільства, утвердження України як правової, соціальної, миролюбної держави.

Водночас є і специфіка нашої, так би мовити, "участі" у творенні цієї перспективи. Попри те, що зовнішня політика виростає з можливостей, ресурсів, потреб внутрішньої політики, наша робота не є пасивним віддзеркаленням внутрішньополітичного становища країни.

Вчені ДАУ активно досліджують проблеми міжнародного життя, становлення сучасного світового порядку з тим, щоб українська зовнішня політика грунтувалася на надійному науковому фундаменті, на засадах виваженого політичного розрахунку, довгостроковій стратегії мінімізації ризиків, максимізації вигод участі України у житті світового співтовариства.

Це, насамперед, всебічне з'ясування обставин і можливостей показу України як держави європейських цивілізаційних основ, культурно-ідеологічних засад. Це також наукове обгрунтування

перспектив рівноправного і взаємовигідного стратегічного партнерства з Російською Федерацією. Нарешті, це вивчення передумов і досвіду розбудови повномаштабного стратегічного співробітництва з США.

Ми, вчені і магістранти ДАУ, виходимо з того, що одержані з цих найважливіших напрямів науково-дослідної роботи висновки послужать майбутнім українським дипломатам скрізь, де б вони не працювали, — на Сході чи Заході, Півночі чи Півдні.

Перспективи нашого навчального закладу великою мірою пов'язані і з тим, як оволодіватимуть майстерністю і мистецтвом дипломатичної і консульської служби майбутні дипломати. Тут нам добре служать традиції та досвід українських дипломатів, і співпраця з дипломатичними академіями інших країн, і наполегливе впровадження нових форм навчання, особливо широке використання сучасних інформаційних технологій, тренінгів, зарубіжного стажування.

Мета, яка стимулює нас, — гідне представлення нашої країни у світі.

До цього спрямовує нас наша історія, цим живе молода українська дипломатія, зустрічаючи дисятиріччя суверенної держави України.

---

[1] Дипломатична академія розпочала роботу. // «Урядовий кур'єр»,6 липня 1996.

[2] Хочу,чтобы Академия была элитной. // «Новое Украинское Молодежное Обозрение» (НУМО),№ 1,1996. — С.14.

[3] Українці вчаться дипломатії.// «Українська газета»,11 вересня 1997.

[4] Український «outside»,або дещо про цивілізовану дипломатію. // «Демократична Україна",15 лютого 1997.

[5] Жданов Юрий. Восток дело тонкое,но полезное. // «Сегодня»,3 апреля 1998.

[6] Дипломатична академія України: примножувати традиції,нарощувати потенціал української дипломатії. Виступ ректора. / Наукова конференція в Дипломатичній академії. — «Українська дипломатія: традиції і сучасність» — 3.12.97р. // «Політика і Час»,№ 1, — 1998.

[7] Они идут в бой во фраке и с дамой. // «Всеукраинские ведомости»,июль,1996.

[8] І почесно,і важливо,і корисно. / На міжнародному форумі з дипломатичного навчання. // «Політика і Час»,№ 12,1997.

[9] Куліков Володимир. Сприяючи економічному процвітанню держави. // «Політика і Час»,№ 1,1999. — С. 64—65.

[10] Перші кроки дипломатичної академії. // «Політика і Час»,№ 5—6,1997.